

Hrvatska/MMF

Želimo li terapiju dr. Fonda

Dugačak je popis onih kojima odgovara status quo i održavanje privilegiranog položaja, koji bi po MMF-u odmah bili ukinuti

Piše Katarina Ott
ravnateljica Instituta za javne financije

Kome u Hrvatskoj ne odgovara terapija koju i kakvu bi nam rado propisao Međunarodni monetarni fond? Prije svega Vladi, ali i svim pripadnicima sadašnjih političkih kasti koje javnim sredstvima raspolažu kako odgovara njima samima ili interesnim skupinama koje zastupaju.

To mogu biti političke stranke koje javnim novcem kupuju glasače; nekonkurentna i neproduktivna javna poduzeća, privatni poduzetnici, pa i čitave gospodarske grane koje se na životu održavaju državnim potporama; privilegirani umirovljenici ili zaposlenici u javnom sektoru privilegirani u odnosu na one u privatnom. Beskrajan je popis onih kojima odgovara *status quo* i održavanje tog privilegiranog položaja.

Ima tu i prividnih paradoksa.

S jedne strane su saborski zastupnici kojima se smiješe visoke mirovine, a s druge prijevremeni umirovljenici koji uz minimalnu mirovinu rade i nešto drugo, neprijavljeno poreznim vlastima.

S jedne strane su članovi uprava javnih poduzeća koji - često i formalno legalno - izvlače velika sredstva iz tih poduzeća, a s druge radnici u tim istim poduzećima, s minimalnim plaćama, ali i s minimalnim radnim naporima i obvezama, što im omogućuje da rade i štošta neprijavljeno poreznim vlastima.

S jedne su strane korumpirani političari koji se koriste položajima za osobno bogaćenje, a s druge građani, zado-

voljni prijevremenim minimalnim mirovinama i plaćama, božićnicama, regresima, cipelarinama...

Tko bi uopće bio na dobitku? Prije svega oni koji i sada u proračun samo uplaćuju, a malo se njime koriste. To su uspješni izvoznici konkurentni i bez državnih potpora; zaposleni u privatnom sektoru koji ne uživaju beneficije zaposlenih u javnom sektoru; to su zaposlenici na određeno vrijeme, građani drugog reda u odnosu na one s "neodređenim vremenom", te na kraju i svi oni koji će godinama otplaćivati dugove današnjeg neodgovornog ponašanja.

A postizanjem višeg ekonomskog rasta, stvaranjem radnih mjesta i boljim životnim standardom koji bi omogućili život u bogatijem, stabilnijem i demokratskijem društvu, dugoročno bismo baš svi bili na dobitku. Bojim se, međutim, da će kao i uvijek dosad prevladati pristalice *statusa quo*.

Skrivena korupcija sustavom koji omogućuje takvo ponašanje krupni je problem ove države. Suočavanje s krupnom korupcijom čak bi se moglo pokazati relativno lakim zadatkom u usporedbi s uklanjanjem korumpiranog načina razmišljanja.

Rizici nazadovanja gospodarstva

Misija MMF-a boravila je u Hrvatskoj i objavila zaključnu izjavu koju je dostavila i Vladi i Hrvatskoj narodnoj banci i drugim ključnim donositeljima odluka u Hrvatskoj.¹ Dijagnoza je sljedeća:

Strukturne slabosti - niska konkurentnost i stoga visoki fiskalni deficiti - vjerojatno će dovesti do produženog razdoblja niskog gospodarskog rasta i sve većeg duga. Uz stabilnu politiku tečaja, koja odražava visoku eurizaciju i razinu vanjskog duga, neophodno poboljšanje konkurentnosti može se postići isključivo unutrašnjim prilagodbama. Inflacija i/ili rast plaća u odnosu na produktivnost valja u dužem razdoblju biti niža nego u zemljama trgovačkih partnera.

Za prilagodbu cijena i troškova potrebne su sveobuhvatne reforme tržišta rada, javne uprave, mirovinskog i zdravstvenog sustava i privatizacije. Uspješna primjena tih reformi, temeljena na konsenzusu, donijela bi u budućnosti značajne koristi građanima: viši ekonomski rast, nova radna mjesta i bolji životni standard, a gospodarstvo bi moglo maksimalno iskoristiti mogućnosti koje nudi članstvo u EU.

Oporavak je sporiji nego što se očekivalo. Moguć je, ali ne i siguran rast 2011. godine, a postoje i veliki rizici daljnjeg nazadovanja gospodarstva. Veliki su zahtjevi za financiranjem vanjskog duga, a nepoznata je i dinamika smanjivanja ovisnosti privatnog sektora o kreditima. Spora fiskalna konsolidacija može povećati premije rizika i troškova zaduživanja i za javni i za privatni sektor. Eventualna promjena stava stranih banaka-majki o

¹ Croatia-2010 Staff Visit Concluding Statement of the IMF Mission, November 12, 2010 <http://www.imf.org/external/np/ms/2010/111210.htm>

izloženosti prema bankama-kćerima u Hrvatskoj mogla bi značajno utjecati na domaći financijski sektor i gospodarstvo, a i oporavak domaće potražnje mogao bi teći sporije od očekivanog.

Za poboljšanje konkurentnosti i ekonomskog rasta neophodna je potpuna i ubrzana primjena strukturnih reformi predviđenih Programom gospodarskog oporavka. To su, prije svega, povećanje stope zaposlenosti i udjela privatnog sektora, održivi mirovinski i zdravstveni rashodi, smanjenje javnog sektora i povećanje njegove učinkovitosti, fleksibilnije tržište rada i bolji okvir fiskalne politike.

Što je s programom oporavka

U fiskalnoj politici potrebne su snažnije mjere za zauzavljanje i obrat trenda javnog duga. Rebalans nije ponudio pretpostavke za zaustavljanje pogoršanja fiskalne pozicije u 2010. godini, niti su zbog straha od socijalnih učinaka smanjeni rashodi koje predviđa Program gospodarskog oporavka. Posljedica će biti deficit šireg javnog sektora s HBOR-om i HAC-om veći od 6 posto BDP-a te porast javnog duga s državnim jamstvima na 55 posto BDP-a.

Zamrzavanje rashoda predviđeno u 2011. zahtijeva sporazume i zakone kojima bi na istoj razini ostale plaće i mirovine te, naravno, i drugi rashodi.

Fiskalni deficit bi mogao narasti i ako oporavak bude sporiji od očekivanog te ako na naplatu dođu

državna jamstva brodogradilištima koja nisu predviđena u proračunu. Za smanjenje deficita na "samo" 2 posto BDP-a 2013. MMF poziva hrvatske vlasti da identificiraju i primijene fiskalne mjere kojima će smanjiti rashode i nastaviti konsolidaciju kako bi do 2015. deficit svele na nulu.

Neophodno je provoditi Program gospodarskog oporavka, posebice konsolidaciju javnog sektora, privatizaciju, reforme mirovinskog i zdravstvenog sustava, fleksibilnije utvrđivanje plaća i bolje ciljanje socijalnih naknada. Samo bi takva konsolidacija povećala mogućnosti vođenja politike prilagodljive ekonomskim ciklusima i dovela do smanjivanja javnog duga.

U financijskom sektoru ključno je očuvanje stabilnosti. Preduvjet je ekonomskog oporavka očuvanje zdravog bankarskog sektora, a ako se ne želi ugroziti makroekonomski oporavak potreban je oprez pri uvođenju pravnih ili fiskalnih promjena koje bi mogle utjecati na banke. Ukratko, treba izbjegavati strožu regulaciju ili uvođenje nameta na banke koji bi ograničili kredite gospodarstvu, a valja ih i koordinirati s EU.

Predviđeni plan pretvaranja potraživanja države u udjele u kapitalu u suprotnosti je s namjerama daljnje privatizacije i mogao bi se koristiti isključivo za poduzeća čiji planovi restrukturiranja jamče njihov poslovni opstanak.

Dijagnoza i terapija dr. Fonda su jasne. Kad bi još samo i sâm bolesnik htio ozdraviti. ■

Još nemate poklon za Božić? Mi imamo više od 130 prijedloga.

Letite sa Austrianom na više od 130 odredišta svijeta – preko Beča, najbrže i najudobnije transferne zračne luke u Europi.

Bombai od **EUR 629** **Delhi** od **EUR 639**

New York od **EUR 539** **Dubai** od **EUR 529**

Sakupljajte milje u Miles & More programu.

Informacije i rezervacije na www.austrian.com, tel. 01/62 65 900 ili kod Vaše putničke agencije. Cijene se odnose na povratne karte, uključuju aerodromske i druge pristojbe i podliježu posebnim uvjetima primjene.

A STAR ALLIANCE MEMBER

www.austrian.com